

a Andalusia, però és un arbre diferent. ¿Variant de data pre-romana? —⁴ Postulen ALE-, TALE, i no pas ALA-, el cerdà *Talltendre* i les formes mossàrabs *allitendre*, *alitierno*, etc., i encara la del Tarn-et-Garonne, *auderc* que Rolland reporta de Lagrèze. —⁵ Amb aquests occitans *daradel-tarades*; potser hauríem d'apariar encara el nom del poble vigatà de *Taradell*, que de fet posseeix un terme molt sec i ple d'arbustos d'aquesta mena. En canvi, ja val més deixar de banda el *Talladell* de Segarra, car per ací ja ens en anem cap a *La Talladella* i *La Tallada*, d'un altre origen. D'altra banda no intento sondejar ara si formes locals italianes com *ilatro*, *lillatro*, *litterno* poden guiar-nos cap a indicis preromans (ALÀTERNO-?); cf. per a això Rohlf's (*Roman. Philol.*, vol. II; Bertoldi, *St. Etr.* x, 1936, 295-320; Alessio xx, 109-149); quant a la possibilitat que *Itrabo* (p. j. Motril, al SE. de Granada) vingui d'una base on es combinin les característiques d'*ilatro* i de *lavierna*, resta vaga, tractant-se d'un topònim de sentit incert.

Aladó, V. *ala* *Aladre*, *aladriga*, V. *arada*

ALADROC, 'espècie d'anxova fresca', segurament ²⁵ d'una antiga forma **alazdroc*, i aquesta, de l'àr. *al-'ázraq* 'el blau' (pron. *alazrâq* en àrab vulgar). □ 1.ª doc.: 1379.

En un doc. rossellonès d'aquesta data, figuren, dins una llista de peixos, «amploya, *aladroch*, sucles ---»³⁰ (Alart, *InvLCat.*, s. v. id., i s. v. *llus* i *xucla*): *sucla* està ací per *xucla*, i *amploya* és una variant de l'anxova. *Aledroc* en *Flos de les Medicines*, S. xv (*AlcM* s. v.). També fou recollit per Sanelo («*aladroch*: muestra de sardina», f. 28); Chabàs (*El Archivo* II, 153); «cast. *anchoa*, *boquerón*», A. Boscà (GGRV, vol. Val., p. 493); «boquerón», Sallent (*BDC* XI, 34); i tant el *Dag.* com *AlcM* el donen com a propi de Mallorca, Menorca i Val. Comenta Giner i March (1955): «*aladròk* amb ò oberta a València, id. 'boquerón' a Alcoi; al DCEC vostè dóna a *alache* el significat 'boquerón', però recorde que el *boquerón* a Andalusia eren uns peixets menuts (molt consumits a Màlaga, Còrdova, Sevilla, Cadis, Huelva) que es fregeixen en manolls, el que a València diem *aladroch*; l'alatxa és ben diferent, de la família de la sardina, però un poquet més gran, més grosset i de carn més basta; pesa com tres o quatre sardines, té unes escates més bastes, la seua carn és molt menys fina i és peix barat (el tinc anotat d'Alacant, Xixona i Teulada, i a València com a mot usual entre pescaters); l'*aladroch* tan estimat pels andalusos, a València es menja poc: no val la pena ni de fregir-los. Thus, el pare, publicà pel 1925, un llibre de versos titulat *Aladroc* 'coses menudes, de poc valor'. Com a castellà, *aladroque*³⁵ passà a usar-se a Múrcia (Ga. Soriano), veg. DCEC I, 75b).

Observo allà que és efectivament un peix de color blavenc, i accepto per tant aquesta etimologia de l'*AlcM*, admesa també per Steiger (*Contr.*, 311n);⁶⁰

aquest hi donava altres exs. del canvi de -aq en -oc, i cità un marroq. *zriqa*, nom de peix. Chabàs (*El Archivo* I, 330) i J. Ribera (ib. II, 145) s'havien referit al nom del famós sarraí valencià rebel *Al-Azronc* o *Al-Azrac* pròpiament 'El Blau', nom relacionat amb el motiu de *Els Blauets* amb què encara són conegudes les poblacions de la Marina d'Alacant.¹ Moll (*Misc. Alcover*) recollí com a propi de Ciutadella *aladroch*, en el sentit de «home esbarbat, que obra de pressa i sense reflexió», i sospita que en sigui derivat el menorq. *aladroga* que ja recollí el dicc. de Febrer i Cardona (primer quart S. XIX): «*aladrogas*: chico-leos, graciosidades, jugueteo», que avui és general a tota l'illa, i a Ciutadella té un sentit més sever, «acció pròpia de gent --- de poc senderi», «acció repreensible» (*Misc. Alcover*); més que pròpiament «derivat» deu resultar d'un encreuament d'*aladroch* amb *la droga* en el sentit de 'falsedat, mentida', que té aquest mot internacional, tant en català antic com en molts parlars francesos, etc. (veg. DROGA).

¹ *AlcM* afegeix que a Tortosa porta el nom de *aladroch* la 'Genetta genetta', salvatgina de la família dels vivèrrids, de color grisenc i taques negres; no tinc altres notícies de tal mot tortosí.

ALAFÀIA, 'espècie de tela de cotó o de seda ordinària', d'un més antic *alnafàia* que prové de l'àr. *an-nafàya* 'rebuig, part d'una cosa que té qualitat inferior' (derivat de l'àr. *náfà* 'rebutjar'). □ 1.ª doc.: *anajalla*, 1607, Val. (*DAG.*); *alafaya*, 1695, Lacav.

Ja Lacav. fa constar que, si bé de seda, és teixida amb un fil més grosset: «bombix, spissiori filo texta»; «*alafayas* negras o de color, val la cana, una lliura deu sous» en la Tarifa de preus de 1704. El mot àrab *nafàya* és ben conegut, documentat entre altres pel nostre *RMA.* i pel granadí *PALc.*, i derivat del verb *náfà*, nom d'acció *nafy* en *RMA.*, en *PALc.* «destrer, echar», d'on deriva, en qualitat de participi, el famós *munfi* 'bandejat' (d'on «brigand, voleur», Dozy, *Gloss.*, 317); Dozy, *Suppl.* II, 706. De l'abstracte àr. *nafàya*, amb article, sortí primer *alnafàia*, i això es reduí després per via fonètica a *alafàia*, amb la mateixa simplificació fonètica que *ALIFAC* de *al-nefac*. El mateix origen tingué el cast. *añafea* 'paper d'estrassa',⁴⁵ només és que en aquest la terminació àrabiga -*aja* evolucionà cap a -*eya* > *ea* (DCEC, s. v.); però més enllà tenim de nou port. *anafàia* 'fil que dóna el cuc de seda en començar de filar' (més grosset que la resta); en cast. *anafaya* s'usà també amb el sentit del cat. *alafàia*, en textos de 1635 i 1680, i Covarrubias l'interpreta com *anajalla*. És infundat cercar a aquest mot àrab un origen grec d'un nom de planta, com pretengué Eguílaz, del qual feren cas a tort el *DAC-Esp.* i *AlcM*; aquests donen un crèdit immotivat a aquest detestable dicc. d'arabismes, les dades del qual solen ser de segona mà i basades en una erudició sense valor, mai comprovada.

+ALAGA, varietat de pi pirinenc, mot local dels nostres Pirineus centrals, d'origen pre-romà.